

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 331/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Vladimírom Šárnikom, advokátom, Rožňavská 2, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava II č. k. 51D/629/2021-33 zo 14. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu, ktoré navrhuje zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľ 11. augusta 2021 navrhol elektronickým podaním do dátovej schránky súdu dodatočné konanie o dedičstve. Okresný súd ho vyzval na zaplatenie súdneho poplatku 6,50 eur. Na to sťažovateľ okresnému súdu uviedol, že výzva na zaplatenie súdneho poplatku je nesprávna, keď nezohľadňuje elektronické podanie návrhu, pri ktorom sa poplatok znižuje o 50 %, a okrem toho, že je predčasná, keďže podľa § 5 ods. 1 písm. c) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) vzniká poplatková povinnosť až vydaním rozhodnutia o dedičstve. Sťažovateľ poplatok nezaplatil a okresný súd uznesením notára z 3. novembra 2021 z tohto dôvodu konanie o návrhu sťažovateľa zastavil.

3. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie, ktoré okresný súd ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením sudcu zamietol. Uviedol, že podľa položky 18a písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov spoplatneným úkonom v rámci dedičského konania o novoobjavenom majetku je už samotné podanie návrhu na prejednanie novoobjaveného majetku a pri vyrubovaní súdneho poplatku sa postupuje tak, že sa vyrubí súdny poplatok 6,50 eur ako najnižší možný poplatok s tým, že po skončení konania a zistení čistej hodnoty dedičstva sa poplatok dovyrubí tak, aby celková výška súdneho poplatku predstavovala 1 % z čistej hodnoty dedičstva. Až takto určený súdny poplatok predstavuje celý súdny poplatok, ktorý možno krátiť podľa § 6 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch.

4. Okresný súd ďalej uviedol, že podľa § 6 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch sa poplatok pri podaní elektronickými prostriedkami znižuje o 50 % avšak len vtedy, ak zákon pri jednotlivých položkách sadzobníka neustanovuje inak. Preto treba rozlišovať, či sadzobník určuje súdny poplatok pevnou sumou, ktorú je možné okamžite krátiť, alebo či stanovuje najnižší možný súdny poplatok, ktorý je splatný už podaním návrhu a ktorého konečná výška sa odvíja od v konaní zistenej čistej hodnoty dedičstva.

III.

5. Sťažovateľ namieta, že pokiaľ sa má pri elektronickom návrhu sadzba znížiť o 50 %, niet dôvod, aby sa neznižovala aj spodná hranica sadzby, ktorá je jej neoddeliteľnou súčasťou. Sťažovateľ považuje právny názor okresného súdu za nelogický. Aj pokiaľ by sa zníženie poplatku nemalo vzťahovať na hraničné hodnoty poplatku, teda ani hornú hranicu sadzby, tak by pri dostatočne vysokom základe, pri ktorom by vypočítaný poplatok dvojnásobne presiahol hornú hranicu, poplatník nemal zo zníženia poplatku pri elektronickom podaní žiaden prospech, keďže by sa mu vypočítaný poplatok znížil síce na 50 %, ale stále by platil poplatok vo výške, v akej by platil poplatok, aj keby nepodal návrh elektronicky. Rovnako by to platilo aj pri spodnej hranici sadzby, ktorej zníženie by spôsobilo, že určitá časť poplatníkov by nemala žiaden profit zo zvolenia elektronickej formy podania, a teda by k tejto forme podania ani nebola ekonomicky motivovaná, čo je hlavný účel právnej normy. To podľa sťažovateľa ukazuje nelogickosť právneho názoru, že zníženie poplatku sa nedotýka spodnej a hornej hranice sadzby.

6. Okrem toho sťažovateľ namieta, že zákon nehovorí nič o dvojitej splatnosti poplatku. Najprv preddavkovo pri podaní návrhu s následným doplatkom po rozhodnutí o dedičstve. Poukazuje na to, že poplatková povinnosť vzniká až vydaním rozhodnutia o dedičstve a vyberanie akéhosi preddavku nemá oporu v zákone, čo súvisí s tým, že sadzba poplatku je vyjadrená percentuálne z čistej hodnoty dedičstva ustálenej až v konaní. Dvojfázové vyberanie poplatku najskôr v minimálnej výške a potom doučtovanie podľa hodnoty dedičstva nemá oporu v zákone a je aj vecne nezmyselné, keďže náklady na vybratie zálohy poplatku sú vyššie ako jeho minimálna hodnota. Preto súdy nezabezpečujú riadne vyberanie poplatku a výnos pre štátny rozpočet, ale naopak, štátny rozpočet takouto ekonomicky nezmyslenou a súčasne nezákonnou aktivitou poškodzujú.

IV.

7. Povinnosť zaplatiť súdny poplatok v súvislosti s podaním žaloby v civilnom konaní nemôže byť považovaná za obmedzenie práva na prístup k súdu alebo práva na súd, ktoré by bolo samo

osebe nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ak je strana priamo zo zákona oslobodená od súdneho poplatku, no napriek tomu pre nezaplatenie súdneho poplatku dôjde k zastaveniu konania, znamená to zásah do práva na prístup k súdu alebo práva na súd, teda porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 579/2018). Aj prípadné zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ktorý podľa zákona nemá byť zaplatený alebo má byť zaplatený v nižšej ako súdom žiadanej výške, môže viesť k porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Výklad a aplikácia Civilného sporového poriadku a zákona o súdnych poplatkoch, ktoré upravujú podmienky prístupu k súdnej ochrane, musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv strán sporu (I. ÚS 464/2010). Predmetom ústavného prieskumu nevyhnutne musia byť aj rozhodnutia všeobecných súdov o povinnosti zaplatiť súdny poplatok a z toho vyplývajúce rozhodnutia o zastavení konania. Preto na rozhodovanie všeobecných súdov o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok treba klásť primerane požiadavky, ktoré sú vyvoditeľné zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Znamená to predovšetkým to, že takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad a nemôže byť výsledkom arbitrárneho prístupu či zjavne nesprávneho posúdenia situácie predpisom podústavného práva, ktorým je v tomto prípade zákon o súdnych poplatkoch.

9. Predmetom ústavnej sťažnosti je výklad § 6 ods. 3 prvej vety zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého ak sa úkony a konania vykonávajú na základe podania podaného elektronickými prostriedkami a ak tento zákon pri jednotlivých položkách sadzobníka neustanovuje inak, sadzba poplatku je 50 % zo sadzby poplatku ustanovenej v sadzobníku, znížená najviac o 70 eur a položky 18a písm. b) sadzobníka, podľa ktorej za podanie návrhu na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku sa platí súdny poplatok 1 % z čistej hodnoty dedičstva, ktoré sa má prejednať, najmenej 6,50 eura, najviac 165,50 eura. K tomu však treba ešte uviesť, že podľa § 6 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch sadzba poplatku je uvedená v sadzobníku percentom zo základu poplatku (ďalej len „percentná sadzba“) alebo pevnou sumou.

10. Kým okresný súd zaujal stanovisko o neaplikovateľnosti § 6 ods. 3 prvej vety zákona o súdnych poplatkoch, sťažovateľ je opačného názoru a dovoľáva sa výkladu s poukazom na účel tohto ustanovenia. Je potrebné zdôrazniť, že úlohou ústavného súdu nie je nahrádzať výklad jednoduchého práva všeobecným súdom, ale len kontrola zlučiteľnosti výkladu so základnými právami. Výklad zvolený okresným súdom má oporu v zákone. Sťažovateľova argumentácia smerujúca k zásade, že pokiaľ je možné právnu normu ukladajúcu povinnosť voči štátu vykladať dvoma spôsobmi, prednosť musí mať výklad pre poplatníka priaznivejší, je relevantná, no len za predpokladu nejasnosti alebo neurčitosti textu zákona. To nie je tento prípad. Podľa § 6 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch sadzba poplatku sa v prípade podania elektronickými prostriedkami znižuje o 50 %, najviac 70 eur avšak len vtedy, ak zákon pri jednotlivých položkách sadzobníka neustanovuje inak. Z takejto formulácie je zrejmé, že toto zníženie sa nevzťahuje na všetky súdne poplatky, ale predpokladá výnimky. Medzi takéto zákonom inak ustanovené súdne poplatky možno zaradiť aj ustanovenie minimálneho súdneho poplatku, na ktoré sa z logického výkladu § 6 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch zníženie o 50 %

v prípade podania elektronickými prostriedkami neaplikuje. Použitím slova najmenej je ďalšie zníženie opodstatnene vylúčené.

11. Podľa sťažovateľa okresný súd vyjadril právny názor, že zníženie poplatku by sa nemalo vzťahovať na hraničné hodnoty poplatku. Tak tomu nie je, keďže okresný súd sa nijako nevyjadril k nemožnosti zníženia hornej sadzby. Sťažovateľova úvaha o tom, že na základe odôvodnenia okresného súdu nie je možné znížiť hornú sadzbu súdneho poplatku, je zjavne nesprávna. Aplikácia zvolená okresným súdom v zásade vedie k tomu, že poplatok 6,50 eura bude zaplatený pri všetkých návrhoch na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku, ktorého čistá hodnota nepresiahne 650 eur alebo ktorého čistá hodnota nepresiahne 1 300 eur, ak bol návrh na prejednanie dedičstva podaný elektronicky. Rovnako to neznamená jeho znevýhodnenie v prípade hornej hranice sadzby súdneho poplatku. Treba poznamenať, že podľa § 6 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch sadzba poplatku je uvedená v sadzobníku percentom zo základu poplatku alebo pevnou sumou. Sadzba poplatku za dodatočné prejednanie dedičstva je určená percentnou sadzbou, pričom ohraničenie 6,50 eur alebo 165,50 eura nie je sadzbou poplatku, ale stanovením jeho najnižšej a najvyššej čiastky. § 6 ods. 3 upravuje znižovanie sadzby, či už percentnej alebo pevnej, nemá však žiaden vzťah k minimálnemu alebo maximálnemu súdnemu poplatku určovanému podľa percentnej sadzby. Preto nemožno dospieť k záveru, že by úvaha okresného súdu bola v tejto časti nesprávna z dôvodu, že niet žiadneho rozumného dôvodu na to, aby sa neznižovala aj spodná a horná hranica poplatku, ktorá je rovnako súčasťou sadzby poplatku, tak ako to tvrdil sťažovateľ.

12. Podľa sťažovateľa § 5 ods. 1 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká vydaním rozhodnutím o dedičstve, teda až rozhodnutím vydaným na základe návrhu na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku. Rovnako ako pri prvej námietke sťažovateľa, pri ktorej bolo poukázané na sťažovateľom neuvádzaný § 6 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, treba poukázať na ďalšie sťažovateľom neuvádzané ustanovenie zákona o súdnych poplatkoch. Konkrétne na § 1 ods. 1 s nadpisom Predmet súdnych poplatkov, podľa ktorého súdne poplatky sa vyberajú za jednotlivé úkony alebo konanie súdov, ak sa vykonávajú na návrh a sú uvedené v sadzobníku súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu tohto zákona. Základom úvahy okresného súdu o tom, že poplatok sa platí za návrh a výška sa určí podľa výsledku konania o tomto návrhu, vychádza zo znenia položky 18a, ktorá na strane jednej rozlišuje v bode a) medzi konaním o dedičstve a na strane druhej v bode b) stanovuje, že poplatok sa platí nie za konanie, ale za návrh na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku súdom z čistej hodnoty dedičstva. Rozlíšenie medzi týmito dvoma súdnymi konaniami z pohľadu toho, či sa platí za konanie súdu alebo za podanie návrhu, vyplýva priamo zo sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý je súčasťou zákona o súdnych poplatkoch a ktorý treba vykladať v súvislosti s jeho paragrafovou časťou, v ktorej je obsiahnutý aj § 5 ods. 1 písm. c), ktorý zjavne smeruje k vydaniu rozhodnutia o dedičstve, no nie k rozhodnutiu o návrhu na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku. Toto ustanovenie zákona o súdnych poplatkoch nevyklučuje to, že v priebehu konania sa súdny poplatok vyberie čiastočne na začiatku konania a jeho konečná výška sa určí podľa výsledkov konania, ktorého nevyhnutnou súčasťou je určenie čistej hodnoty novoobjaveného dedičstva. Preto rovnako ako pri prvej námietke sťažovateľa nemožno dospieť k záveru, že by úvaha okresného súdu bola v tejto časti nesprávna tak, že by viedla k zákonom nevyjadrenému následku o tom, že pri každom návrhu na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku sa vyberá súdny poplatok v najnižšej možnej sadzbe 6,50 eura.

13. Preto sú obe námietky sťažovateľa zjavne neopodstatnené, keďže nie sú spôsobilé viesť k záveru o tom, že stanovením poplatkovej povinnosti s následným zastavením konania o návrhu sťažovateľa pre nezaplatenie súdneho poplatku 6,50 eura by došlo k tomu, že by mu v rozpore so zákonom bol zamedzený prístup k súdu. Ústavnou sťažnosťou namietané rozhodnutie okresného súdu nevedlo k porušeniu sťažovateľom uvedených základných práv. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá. Sťažovateľovi nič nebráni v tom, aby znova podal návrh na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku s tým, že tento dedičský nárok mu bude po zaplatení súdneho poplatku 6,50 eur, namiesto 3,25 eura prejednaný a v prípade jeho zistenia s tým, že ak ho podá elektronicky, dostane sa mu zvýhodnenia v sadzbe súdneho poplatku zníženej z 1 % na 0,5 %.

V.

14. I keď odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo spojené s poukazom na bagateľný charakter jej podstaty, treba sa na okraj pozastaviť pri argumentácii sťažovateľa, podľa ktorej súdy vyberaním poplatkov v sadzbe 6,50 eura či 3,25 eura nezabezpečujú výnos pre štátny rozpočet, ale naopak, ho takouto ekonomicky nezmyselnou a súčasne nezákonnou aktivitou poškodzujú. Bolo vysvetlené, že táto činnosť nie je nezákonná. Treba však súhlasiť s tým, že je ekonomicky nezmyselná, keď hodnota pracovného času súdu spojeného s výberom takto stanoveného súdneho poplatku presahuje hodnotu jeho výšky. Z toho argumentu však nemožno vyvodit' porušenie základných práv sťažovateľa. Možno z neho vyvodit' len to, že zákon o súdnych poplatkoch, ktorý bol len v posledných piatich rokoch novelizovaný viac ako desaťkrát, je plný paradoxných a nedomyslených konštrukcií, ktoré nevzbudzujú len podobné nejasnosti, ako tomu bolo v prípade sťažovateľa, ale ktoré naznačujú to, že nielen spoplatňovanie, ale aj zvýhodňovanie určitých činností v zákone o súdnych poplatkoch nie je rozumne ekonomicky zdôvodniteľné. Nielen pre štátny rozpočet, ale ani pre efektivitu práce súdu nemá žiaden význam to, či podanie návrhu na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku je urobené v listinnej alebo v elektronickej podobe. Veď i tak sa každý takýto návrh predkladá notárovi v listinnej podobe.

15. Aký význam potom má to, že návrh na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku v elektronickej podobe je zvýhodnený zníženou sadzbou súdneho poplatku? Žiaden. Zákon o súdnych poplatkoch v znení desiatok novelizácií je plný čiastkových záujmov rôznych období a rôznych predstáv o tom, čo je dobré pre slovenskú justíciu, a teda aj pre slovenského občana. Absencia jednotného pomenovania účelu tohto zákona sa však prejavuje v nezmyselnosti a rozporuplnosti jeho konštrukcií, ktoré sú tvorené v rôznych vrstvách cieľov spojených s normatívnou nepresnosťou a nejasnosťou pojmov tak, ako tomu bolo v prípade sťažovateľa. Tak, ako tomu je v stovkách každodenných, no zbytočných a nielen okresné súdy zaťažujúcich úvah.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2022

Peter Straka
predseda senátu